

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

the essence and prospects for use in the public finance system of Ukraine // Business Inform. – 2021. – № 3. – С. 126–131. – DOI: 10.32983/2222-4459-2021-3-126-131.

3. Стефанчук Р. Інформаційні технології та право: quo vadis? [Електронний ресурс] // Право України. – 2018. – № 1. – С. 30–50. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravo_1_18/Stefanchuk_1_18/ (дата звернення: 12.04.2025 року).

4. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80> (дата звернення: 12.04.2025 року).

Подкопась С. В.,
старший науковий співробітник
НДІ вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
НАПрН України,
доктор юридичних наук,
заслужений юрист України

НА ШЛЯХУ ДО ІНСТИТУЦІЙНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

1. Прокуратура в Україні протягом десятиліть зазнавала трансформаційних змін в рамках різних концепцій (стратегій), в яких у тому числі йшлося і про забезпечення її незалежності. Закріпивши положення щодо прокуратури України у ст. 131¹ розділу VIII «Правосуддя» Конституції України, законодавець при цьому не використовує поняття «інституційна незалежність». В Законі України «Про прокуратуру» йдеться лише про незалежність прокурорів. Натомість про інституційну незалежність прокуратури неодноразово згадується в міжнародних документах Консультативної ради європейських прокурорів (далі – КРЕП). У п. 4 висновку № 9 (2014) КРЕП про європейські норми і принципи, що стосуються прокурорів (Римській хартії) йдеться про незалежність і автономію прокуратури як неминучий та природний наслідок незалежності судової влади, у зв'язку з чим заохочується загальна тенденція до її

укріплення. Така незалежність відповідно до п. 5 зазначеного висновку має передбачати можливість самостійного прийняття прокурорами рішень і виконання ними обов'язків без будь-якого зовнішнього тиску чи втручання в роботу з урахуванням принципу поділу влад і підзвітності; а у п. 15 висновку № 13 (2018) КРЕП «Незалежність, підзвітність та етика прокурорів», крім того, акцентується на недопущенні політичного тиску.

Також «повністю незалежна система прокуратури» згідно п. 7 висновку № 16 (2021) КРЕП «Наслідки рішень міжнародних судів і договірних органів щодо реальної незалежності прокурорів» «...залишається запрокурою безумовної неупередженості прокурорів».

Інституційна незалежність прокуратури розглядається в якості важливої умови дотримання ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) та забезпечення права на справедливий суд. КРЕП у висновку № 16 (2021) підкреслює, що наведені у рішеннях Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) рекомендації стосовно судової влади в аспекті незалежності «... можуть певною мірою застосовуватися до органів прокуратури ...» (п. 17); а з посиланням на практику ЄСПЛ відмічає те, що концепція незалежного суду вимагає незалежності не лише від органів виконавчої влади, а й законодавчої влади також (п. 18).

2. Насправді вплив законодавчої гілки влади на інституційну незалежність судової влади, порівняно із впливом виконавчої гілки влади, може бути більш потужний за змістом і масштабнішим за наслідками, оскільки, як правило, саме законодавець формує вектор еволюції судової сфери та рівень довіри суспільства до судової влади [1, с. 88]. Відповідно інституційна незалежність прокуратури повинна визначатися у тому числі через призму взаємовідносин із законодавчою владою.

2.1. Краще зрозуміти характер взаємовідносин прокуратури із законодавчою владою дозволяє практика Конституційного Суду України (далі – КС України), який неодноразово вирішував питання відповідності Конституції України тих законодавчих норм, якими дещо нівелювалися окремі гарантії незалежності прокуратури та прокурорів.

Так, рішеннями КС України визнавалися неконституційними, зокрема:

– нормативні положення, що передбачали компетенцію Кабінету Міністрів України: визначати умови та порядок перерахунку призначених

пенсій працівникам прокуратури (рішення від 13 грудня 2019 року № 7-р (П)/2019); встановлювати порядок та розмір заробітної плати прокурорів (рішення від 26 березня 2020 року № 6-р/2020, рішення від 13 вересня 2023 року № 8-р(П)/2020), а також положення, що скасовували норми з пенсійного забезпечення осіб, яким призначалися пенсії відповідно до Закону України «Про прокуратуру» (рішення від 18 червня 2020 року № 5-р (П)/2020);

– законодавчі норми, якими прокурорів було персонально попереджено про можливе майбутнє вивільнення з посади в рамках проведення реформи (рішення від 1 березня 2023 року № 1-р (П)/2023) та положення згідно з яким перебування прокурора на лікарняному через тимчасову непрацездатність не перешкоджало його звільненню з посади (рішення від 2 жовтня 2024 року № 9-р(П)/2020);

– положення п. 9 ч. 1 ст. 51 Закону України «Про прокуратуру», згідно яких конкретного прокурора може бути звільнено з посади через ухвалення рішення щодо ліквідації чи реорганізації органу прокуратури або скорочення кількості посад прокурорів органу прокуратури (тобто не лише внаслідок рішень, дій або бездіяльності прокурора) (рішення від 18 грудня 2024 року № 11-р(П)/2024).

2.2. У п. 14 висновку № 13 (2018) КРЕП передбачено, що з урахуванням близькості й взаємодоповнювального характеру місій суддів і прокурорів, а також вимог щодо їхнього статусу та умов служби прокурори повинні мати гарантії, аналогічні гарантіям суддів; і *de jure*, особливо з огляду на зміст ст. 16 Закону України «Про прокуратуру», начебто позитивні зрушення є. Водночас, *de facto*, ми скоріше на самому початку цього шляху, а говорити про реальну незалежність прокурорів чи інституційну незалежність прокуратури ще зарано.

Підтвердженням може слугувати досвід становлення прокурорського самоврядування в Україні [2, с. 88–89] чи ситуації з фінансуванням прокуратури, належним матеріальним, соціальним, пенсійним забезпеченням прокурорів. Щодо останніх, то за збігом обставин розгляд проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік»¹

¹ Редакція ст. 7 проєкту Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» спочатку передбачала розмір прожиткового мінімуму, який застосовується для визначення посадового окладу прокурора окружної прокуратури, так само як і для суддів, працівників інших державних органів, оплата праці яких регулюється спеціальними законами, а також працівників податкових і митних органів – 2102 гривні, а вже до другого читання проєкт передбачив розмір 1600 гривень, тобто він

співпав у часі зі жвавим суспільним обговоренням питання «прокурорів – інвалідів» [3; 4]. Немає сумніву, що специфіка компетенції і особлива роль в суспільстві та державі обумовлюють підвищену увагу до прокуратури та прокурорів. Водночас слід враховувати той очевидний факт, що носії прокурорського статусу є невід’ємною частиною суспільства, загальний рівень якого, особливо в період трансформаційних змін, далекий від ідеального.

Необхідність усвідомлення та дотримання етичних вимог і законодавства аксіоматично виступає обов’язковою умовою доступу до професії прокурора та перебування в ній. Однак, згадана ситуація може свідчити скоріше про системну кризу державного апарату в країні загалом; про «якість» результатів проведеної (на виконання вимог Закону № 113-IX) атестації прокурорів, яка, в свою чергу, передбачала оцінювання їх професійної етики та доброчесності [5]. При цьому гіпертрофоване фокусування саме на негативних проявах у конкретній системі державних органів не стільки сприяє її «оздоровленню», скільки дискредитує та посилює недовіру до інституції, може розглядатися як засіб стороннього впливу на неї, залишаючи поза увагою не менш важливі системні питання, зокрема стану фактичного забезпечення інституційної незалежності системи прокуратури, адже саме вона є визначальним елементом незалежності прокурорів.

Законодавець намагався обмежити розмір заробітної плати прокурорам і раніше [6], у той час як КРСП у п. 29 висновку № 13 (2018), навпаки, акцентує на наближенні її до оплати праці суддів, що розглядається саме в контексті незалежності прокурорів.

Скорочення заробітної плати, примусовий вихід на пенсію розглядаються деякими дослідниками в якості дестимулюючих факторів, які слугують свого роду методами впливу на судову владу та прокуратуру [7, с. 107, 108, 113]. Така ситуація є характерною не лише для нашої країни, а питання незалежності (автономії) прокуратури, незалежності прокурорів можуть набувати навіть політико-правового змісту, виходячи за межі суто правового аналізу.

3. КРСП у розділі III висновку № 19 (2024) щодо організації діяльності органів прокуратури для забезпечення їхньої незалежності та не-

залишився без змін у порівнянні з попередніми роками та меншим ніж встановлений для суддів та інших категорій працівників, розмір посадового окладу в яких так само «прив’язаний» до встановленого прожиткового мінімуму.

упередженості основну увагу приділяє «забезпеченню ролі генеральних прокурорів як гарантів незалежності прокуратури через організацію діяльності органів прокуратури», справедливо відмічаючи їх «ключову роль ... в управлінні органами прокуратури як спосіб забезпечення їхньої незалежності» (п. 5), а також важливість їхньої власної незалежності та неупередженості. У цьому сенсі актуалізуються питання вдосконалення процедури призначення Генерального прокурора на посаду та стабільності перебування на ній. Воно тим більш актуальне, враховуючи доволі часту зміну Генеральних прокурорів в Україні та той факт, що на сьогодні (вже біля п'яти місяців) система прокуратури функціонує без свого очільника.

Список використаних джерел:

1. Городовенко В. Інституційна незалежність судової гілки влади в Україні: конституційно-правовий аспект. *Вісник Конституційного Суду України*. 2021. № 1. С. 81–92.
2. Подкопась С. В. Становлення прокурорського самоврядування в Україні. *Актуальні проблеми судового права* : матеріали міжнар. наук. – практ. конф. (26 квіт. 2024 р.). Харків : Право, 2024. С. 86–93.
3. Про Державний бюджет України на 2025 рік: проєкт Закону України від 14.09.2024 № 12000. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=12000&conv=9>
4. Бутусов Ю. 51 прокурор Хмельниччини на чолі з обласним прокурором Олійником оформили інвалідність, «дахуючи» корупційну схему Слуги народу Крупи у МСЕК та ПФ. *Цензор. Нет*. 16.10.2024. URL: <https://censor.net/ua/r3515195>
5. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо першочергових заходів із реформи органів прокуратури: Закон України від 19.09.2019. № 113-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/113-20#Text>
6. Верховна Рада обмежила зарплату депутатам, прокурорам, міністрам та чиновникам 67 тисячами гривень. *Судово-юридична газета*. 2023. 10 квітня. URL: <https://sud.ua/uk/news/publication/267105-verkhovna-rada-obmezhlazarpлату-deputatam-prokuroram-ministram-ta-chinovnikam-67-tisyachami-griven>
7. Voigt S., Wulf A. J. What Makes Prosecutors Independent? Analyzing the Determinants of the Independence of Prosecutors. *Journal of Institutional Economics*. 2017. Vol. 15. No. 1. P. 99–120.

Остафійчук Л. А.	
ІНФОРМАЦІЙНІ БАЗИ ДАНИХ ПРАВОВИХ ПОЗИЦІЙ ВЕРХОВНОГО СУДУ – ІННОВАЦІЙНЕ РІШЕННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ЮРИДИЧНОЇ ВИЗНАЧЕНОСТІ.....	92
Плахотнік О. В.	
ВИКОРИСТАННЯ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ВІДКРИТОСТІ ТА ПРОЗОРОСТІ СУДОЧИНСТВА	97
Подкопасьв С. В.	
НА ШЛЯХУ ДО ІНСТИТУЦІЙНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ	101
Пузікова В.	
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОЧИНСТВА З АКЦЕНТОМ НА НІМЕЦЬКУ СКЛАДОВУ	106
Саленко О.	
СТРОК ПОЗОВНОЇ ДАВНОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВА НА ДОСТУП ДО СУДУ: АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ЄСПЛ.....	108
Свида О. Г.	
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ВИЩИХ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ СУДІВ В СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ.....	113
Свояк Д. В., Бурлак М. В.	
БЕЗСТОРОННІСТЬ СУДУ У СПРАВАХ ЩОДО ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА.....	117
Снідевич О. С.	
ОКРЕМІ ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ДЕЯКИХ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ ЩОДО ЦИФРОВІЗАЦІЇ ВИКОНАВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ №9363	122
Стефанчук М. М.	
АДМІНІСТРУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОКУРАТУРИ В УКРАЇНІ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ	126
Туманянц А. Р.	
ВПЛИВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ НА НАЦІОНАЛЬНУ СИСТЕМУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВСУДДЯ: ОКРЕМІ МІРКУВАННЯ.....	130